

zbirku pjesama pod naslovom *Zvoni & Vitar*. Mirjana Pavletić prikazala je „Novu knjigu pjesama Vladimira Pernića – Suita Mediterranea” (221-224), a Miroslav Sinčić potpisuje „Između slobode i sputanosti (Pogovor knjizi »Krik sunca« Lina Brozića)” (225-230). Iva Kolić prikazala je monografiju Slavena Bertoše *Migracije prema Puli: primjer austrijske Istre u novom vijeku* (231-233).

Predzadnja, peta cjelina rezervirana je za literarne priloge, a „Biografije“ zaključuju sadržaj *Buzetskoga zbornika*. Tekst „U spomen – prof. dr. sc. Vesna Girardi Jurkić (Zagreb, 15. 1. 1944. – Pula, 25. 8. 2012.)” (243-248) posvećen je arheologinji, dugogodišnjoj direktorici Arheološkoga muzeja u Puli te ministrici prosvjete, kulture i športa, a potpisuju ga Kristina Džin i Mirko Jurkić. Slijedi biografija Nedjeljka Markežića (249-252), dugogodišnjega djelatnika Istarskoga vodovoda, koju potpisuje Zlata Markežić. Posljednji je prilog životopis Ivana Akrapovića (253-255) iz pera Ante Tomića.

Luka Tidić

***Histria antiqua*, sv. 22, Pula 2013., 428 str.**

U studenome 2013. godine izišao je iz tiska dvadesetdrugi svezak časopisa (ili bolje rečeno: godišnjaka) Međunarodnoga istraživačkog centra za arheologiju Brijuni-Medulin Centra za arheološka istraživanja Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, pod stalnim amblemom UNESCO-a. Posvećen je značajnoj temi o privatnim i javnim igrama ljudi i ljudske zajednice od najranijih vremena do ranoga srednjeg vijeka. To je bila i tema 18. međunarodnoga arheološkog savjetovanja *Privatne i javne igre od prapovijesti do ranog srednjeg vijeka*, koje je održano 2012. u Puli, Medulinu i Rovinju.

U okviru osnovne teme časopis objavljuje 32 recenzirana i kategorizirana članka renomiranih suradnika iz Hrvatske i inozemstva (Austrija, Francuska, Grčka, Italija, Kosovo, Makedonija, Sjedinjene Američke Države, Slovenija, Španjolska, Rumunjska, Rusija) na hrvatskom, talijanskom, francuskom, njemačkom i engleskom jeziku sa sažecima te 5 izvješća o novijim arheološkim otkrićima u okviru rubrike „Novitates“. Dva su priloga svrstana u rubriku „Varia“.

Časopis je uredilo međunarodno uredništvo u sastavu: Emilio Marin (Zagreb), Robert Matijašić (Pula), Ante Rendić-Miočević (Zagreb), Isabel

Rodà (Barcelona), Guido Rosada (Padova), Francis Tassaux (Bordeaux), Marin Zaninović (Zagreb), s novom glavnom urednicom Kristinom Džin (Pula). Sunakladnik je Društvo za povijest i kulturni razvitak Istre iz Pule. Na tradicijskoj crnoj naslovnici velikoga formata otisnut je ulomak ogradne ploče Maloga rimskog kazališta u Puli s reljefnim prikazom Menade (?) u plesnom pokretu.

U Uvodniku glavne urednice citiran je dio „Proslova“ pok. Vesne Girardi Jurkić u programu Skupa održanoga 2012.: „Javne i privatne igre od prapovijesti do ranog srednjeg vijeka kao multidisciplinarna arheološka, epigrafska, etnografska, povijesna i općecivilizacijska tema dio su ljudskog života, ponekad tajanstvene i gotovo nepoznate u današnjici, koje je potrebno kontinuirano istraživati, uočavati i definirati u određenim povijesnim razdobljima. Igre su dio tajni ljudskog bića, njegovih izvora i svrhe postojanja, a svojevremeno kao i danas: manifestacija života. Grčki filozof Protagora jednom je izrekao da »Čovjek je mjerilo svih stvari«, ali razmatrajući i shvaćajući privatne i javne igre čovjeka i ljudske zajednice kroz najranija razdoblja ljudskog roda, u višetisućljetnom hodu antike, teško se oteti dojmu da je upravo čovjek bio inicijator i mjerilo svih igara s određenim reakcijama s gledišta ljudske ljestvice vrijednosti...“

Nastojat ćemo prikazati u osnovnim crtama svaki objavljeni znanstveni, pregledni ili stručni članak u ovome broju časopisa, s time da smo ih grupirali s obzirom na njihovu tematiku.

Polazeći od pretpostavke da su igre u primitivnim društvima i drevnim civilizacijama simbol borbe za opstanak, borbe protiv prirodnih sila i neprijatelja te da su imale inicijacijski značaj ponovnoga rođenja, Klara Buršić-Matijašić iz Pule („Tragovi igara u prapovijesti Istre“, 13-24) donoseći materijalne nalaze predmeta za igru smatra da se radi o zanevanoj dimenziji života prapovijesnoga čovjeka na istarskom poluotoku. Tony Koželj i Manuela Wurch-Koželj iz Atene („Quelques jeux antiques identifiés a Thasos“, 25-37) pripremili su zanimljiv prikaz nekoliko igara uočljivih na području agore u Tazu, a koje su uklesane na stilobatima, mramornim klupama i blokovima, podnim pločama, popločenoj cesti i na stubištu spomenika te su datirane od helenističkoga do bizantskoga razdoblja.

Dva su članka posvećena igrama u Olimpiji. Zlatko Đukić iz Osijeka („Značaj atletskih igara u Olimpiji za stari vijek“, 39-42) opisuje nastanak i utjecaj atletskih igara u Olimpiji na društveni i sportski život Grka uz

naznaku da 776. pr. Kr. počinje grčka kronologija ovih igara (trčanje, šakanje, hrvanje) s popisom olimpijskih pobjednika. Prema pisanim izvorima, posebno Pauzaniji (6,20, 10-15) i jednom rukopisu iz Konstantinopola u 12. stoljeću, Erwin Pochmarski iz Graza („Der Hippodrom von Olympia und seine Startvorrichtung“, 43-52) opisuje olimpijski hipodrom i utrke dvokolicama (*quadrigae*) koje su kretale određenim redosljedom kako bi svaka dvokolica korištenjem *aphesisa* u obliku brodsikoga pramca imala jednake izgleda za pobjedu.

Eva Katarina Glazer iz Zagreba i Danijel Štruklec iz Ivanić Grada („Board Games as a Reflection of Ancient Near Eastern Society“, 53-60) razmatraju skromna saznanja, temeljem arheoloških nalaza (Petra, Beidha, Ain Ghazal), koja potvrđuju da su drevna bliskoistočna društva prakticirala igre na pločama kao jedan od načina zabave i natjecanja uz moguću interakciju između igrača, koja je pospješila znanje i vještinu te omogućavala strateško planiranje i taktiziranje.

Kako je poznato da su javne igre bile organizirane tijekom rimske povijesti, Marija Buzov iz Zagreba („Public Games in Rome“, 61-81) postavlja pitanje: što su bile javne igre u Rimu? U odgovoru naglašava da su ih organizirali još Romul i Tarkvinije te da su se održavale i u privatnim vilama i u nastambama robova i gladijatora, a po shvaćanju su obrazovanih Rimljana *munera gladiatorum* predstavljale krvavu žrtvu bogovima, bile su škola karaktera, služile za proučavanje borbenih vještina stranaca te kao mjesto izvršenja smrtnih kazni.

Na urbanom području Padove (*Patavium*) zavojito teče rijeka Brenta (*Medaucus*), koja je antički grad dijelila na dva dijela pa Guido Rosada iz Padove („Un flumine oppido medio. Oltre gli edifici di spettacolo a Patavium“, 83-99), prema izvještajima Livija i arheološkim nalazima antičkih gradnji na obalama, opisuje kako se na rijeci održavao *certamen navium*, spektakl pomorske bitke s brodovima u slavu nekoga značajnoga rimskog događaja. Ujedno u današnjem tkivu grada locira ostatke antičkoga kazališta i amfiteatra, koji su služili za javne igre.

Rimski Zadar (*Iader*) imao je kazalište i amfiteatar, gdje su se održavale javne igre (*ludi*), tako da se u fundusu Arheološkoga muzeja u Zadru nalaze predmeti raznih javnih i privatnih igara, društvene zajednice, djece i odraslih, koje u članku minuciozno obrađuje Kornelija A. Giunio iz Zadra („Knowledges About Public and Private Games from the Roman Period

from the Holdings of the Archaeological Museum in Zadar“, 101-116).

Još četiri znanstvena priloga raspravljaju o rimskim amfiteatrima i donose podatke o njima. Adrian Ardet i Lucia Carmen Ardet iz Caransebeşa („Gli amfiteatri costruiti dai Romani in Dacia“, 117-127) razmatraju okolnosti gradnje, strukturu, veličinu i dataciju amfiteatara u Rumunjskoj (*Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Porolissum, Micia, Drobeta, Tibiscum*) te skulpture s prikazima borbe gladijatora (*Potaissa*), opeke s prikazom *retiariusa Ercolana (Apulum)* i pločice iz rustičke vile u Chinteni (Napoca). Na području istočnoga Jadrana i zaobalja locirani su rimski amfiteatri (*Pola, Iader, Corinium, Burnum, Aequum, Tilurium, Salona, Epidaurum, Dyrrachium*), kojih osnovne značajke te pitanje distribucije, organizacije, veličine, kapaciteta, tipologije, strukture gradnje i datacije obrađuje Marin Buovac iz Zadra („Rimski amfiteatri na tlu istočnog Jadrana i zaobalja“, 129-155) nastojeći objasniti slijed građevinskih faza, transformaciju i degradaciju građevina.

Na sjeverozapadnoj periferiji kompleksa vojnoga logora u Burnu za vrijeme rane vladavine cara Klaudija (*legio XI Claudia pia fidelis*) započeta je gradnja amfiteatra kao jedinstvena sportsko-rekreacijska cjelina, koja je završena u vrijeme cara Vespazijana (*legio III Flavia felix*) postavljanjem natpisa na pročelju južnoga ulaza 76./77., o čemu u opširnom članku pišu Miroslav Glavičić i Željko Miletić iz Zadra („Arhitektura amfiteatra u Burnumu“, 157-172). Lokalitet se od 2003. do 2006. iskapa, konzervira i dijelom rekonstruira zajedno s vojničkim (civilnim) vježbalištem (*campus*). Annalisa Giovannini i Paola Ventura iz Akvileje („Aquileia e il suo anfiteatro: storia di un rapporto «nascosto»“, 173-185) u prilogu temeljenom na arhivskim podacima kanonika Giandomenica Bertolija iz 1734. i analizi akvilejske antičke topografije lociraju amfiteatar građen u doba julijevsko-klaudijevske dinastije, koji je postao dio kasnoantičkih zidina zapadnoga dijela grada.

O dva različita projekta i arhitektonskim modelima građevina za održavanje igara (*ludi circenses*) i gimnastičkih natjecanja u Rimu (Domicijanov stadion, *Circus maximus*) pišu Stefania Pergola i Marialetizia Buonfiglio iz Rima („Studio di Domiziano e Circo Massimo: riflessioni sullo svolgimento degli agoni ginnici e dei ludi circensi in relazione agli schemi progettuali dei due edifici“, 187-197) rekonstruirajući velike natjecateljske događaje (npr. *certamina* u čast Jupitera Kapitolijskoga, utrke, predstave).

Kako se o Malom rimskom kazalištu u Puli iskapanom krajem 19. i početkom 20. stoljeća podaci mogu naći u raznim austrijskim i talijanskim

izvješćima, Vesna Girardi Jurkić i Kristina Džin iz Pule („Bilješke o kazalištu *pars superior coloniae* antičke Pule“, 199–222) donose u radu kronologiju i rezultate istraživanja od 1895. do 1989. s opisom i datacijom kazališta u Augustovo doba i katalogom sačuvanih arhitektonskih elemenata i kamene dekoracije.

Tijekom arheološkoga istraživanja Hadrijanove vile između 1964. i 1972. otkriveni su ulomci mramorne makete namijenjene izgradnji nove građevine unutar vile, koju nakon podrobnoga istraživanja Benedetta Adembri i Filippo Fantini iz Rima („Dimensioning criteria of ancient buildings for spectacle: case studies from Villa Adriana“, 233–232) smatraju amfiteatrom koji karakteriziraju dvije *sphendonai*, tj. pravokutni *dromos* s dva polukruga temeljem matematičke formule Herona iz Aleksandrije za dimenzioniranje *cavae* i *climae* kao standardne mjere za grubo određivanje dimenzija zgrada za javne spektakle.

Vlasta Begović iz Zagreba i Ivančica Schrunk iz St. Paula u Minnesoti („Spaces for Games and Entertainment in the Maritime Villa in Verige Bay, Brijuni“, 233–240) u kraćem izvornom članku obrađuju reprezentativne i luksuzno građene prostorije maritimnoga rimskog kompleksa u uvali Verige na Brijunima (triklinij s eksedrama, sala za audijenciju, *stibadium*, *disetae*, palestra, terme, portik s lodama, *posticus miliaria*), koje su korištene za privatne zabave i igre uz opuštanje vlasnika i gostiju te uz isticanje moći i utjecaja u društvu.

Temeljem raščlambe pisanih izvora i rimskih građevina za javne igre (amfiteatar, kazalište, odeon) u Sirakuzi na Siciliji, Giancarlo Germanà Bozza iz Catanije („Caligola ed i *ludi astici* a Siracusa. Suet., V. Cal., 20“, 241–249) smatra da su se tek u Kaligulino vrijeme u Sirakuzi održavali *ludi astici* koje se može usporediti s natječajem za poetsku eulogiju u čast božanske Livije održanim u Korintu oko 42., na kojem je pobijedio Gaj Kasije Flako (*Caius Cassio Flacco*), vjerojatno sin ili unuk pobjednika iz 3. godine.

Budući da dosad u arheološkim istraživanjima na lokalitetima antičke Siscije nisu pronađeni tragovi amfiteatra, cirkusa i kazališta, Vlatka Vukelić i Dejan Pernjak iz Zagreba („Public and Private Games in Ancient Siscia“, 251–263) s obzirom na topografski smještaj grada, arhivske dokumente i epigrafsku građu smatraju da su se gladijatorske igre ili utrke konjskih zaprega mogle odvijati na gradskom forumu, a kako rijeka Kupa protječe

kroz grad, vrlo je vjerojatno da su se na rijeci održavali i spektakli pomorske bitke gladijatora na lakim brodovima.

Nadežda Guljajeva iz Petrograda („From Funeral Games to Gladiatorial Fights“, 265-270) razmatra povijesno podrijetlo gladijatorskih borbi koje su nastale iz pogrebnih igara održavanih nedaleko od grobova poginulih ratnika izazivajući oduševljenje gledateljstva, što je bio običaj koji su Etruščani preuzeli od Samničana. Rimljani su ove krvave predstave uveli u svakodnevni život kao svojevrsnu zabavu koja se koristila u političke svrhe za pridobivanje naklonosti u borbi za vlast te su gradili drvene i zidane amfiteatre (navodi se slijed i povijest njihove izgradnje u Rimu).

Platon i Aristotel su smatrali igranje dječjih igara (orasi, čukljevi, košćice, kockice) svojevrsnom pripremom za život. O tome kako su neke igračke dobivale veći značaj u odrasloj dobi čovjeka zaključuju Fabio Mosca iz Prata i Paola Puppo iz Genove („Riflessioni su dadi e giochi da tavolo nel mondo romano“, 271-280) prema zidnim slikarijama iz Pompeja koje prikazuju bacanje kockica iz ruke (*fritillus*) i s rimskih posuda otkrivenih u grobu umbrijske Bevagne. Opisavši rimske igraće ploče od drva i kamena, kao i one isklesane na javnim prostorima (*tabulae lusoriae*), autori ističu da se u svim dijelovima Rimskoga Carstva (u sjevernoj Africi, Hispaniji, Galiji, Germaniji, Grčkoj i u drugim zemljama Sredozemlja uključujući Rim) nalaze brojne mramorne ploče s urezanim šahovnicama za razne vrste igara (*ludus latruncolorum*, *ludus duodecim Scriptorum*, *ludus terni lapilli*).

U sloju sopotske kulture na lokalitetu Krčavina – Novi Perkovci kraj Đakova u otpadnoj su jami pronađene glinene posude malih dimenzija, figurica medvjeda i keramička pločica na dvostrukom konopčiću, tzv. zujalica, za koje autorica Katarina Botić iz Zagreba („Dječje igračke i minijaturne posude sopotske kulture s lokaliteta Krčavina – Novi Perkovci“, 281-292) smatra da se radi o prapovijesnim (neolitičkim) dječjim igračkama koje su u znanstvenom pogledu nedovoljno obrađivane i poznate.

Polazeći od konstatacije da je širenje kršćanstva u rimskoj ekumeni potaklo apologete, pastire duša i kršćanske mislioce da stigmatiziraju stav kršćana prema igrama i kazalištu (spektaklima) smatrajući ih dijelom neobuzdanih strasti puka Giuseppe Cuscito iz Trsta („Giochi e spettacoli nel pensiero dei padri della Chiesa“, 293-297) razmatra kroz povijest Crkve primjere iznimaka (Klement Aleksandrijski, Atenagora Atenski, Teofil Antiohijski, Ciprijan Kartaški, Ivan Zlatousti i dr.) uz detaljnu analizu Tertulijanova

djela *De spectaculis*, rasprave od 30 poglavlja toga kartaškog odvjetnika (160. – 220.) objavljene oko 197., koja zabranjuje posjećivanje poganskih priredaba i igara bilo koje vrste zbog njihove nemoralnosti i slavljenja kultova. Zaključuje da je postojala apsolutna osuda svakoga spektakla u crkvenoj literaturi i nakon Milanskoga edikta, ali u povijesnoj stvarnosti ne nedostaju iznimke i kompromisi, što je vidljivo iz epigrafske dokumentacije.

Koristeći pisane, piktografske i epigrafske izvore Elica Maneva iz Skoplja („Medieval Theatre on Macedonia. Theatrical Performances in Public Spaces“, 299–309) donosi uvjerljive hipoteze o postojanju određenih vrsta kazališnih aktivnosti (zabavljači, čarobnjaci, žongleri, lutkari, patuljci, pantomimičari, sportaši i dr.) na javnim trgovima u Makedoniji tijekom srednjega vijeka, što potvrđuju srednjovjekovne zidne slikarije. Zabavljači i putujuće predstave (*circulatores*) klasičnoga svijeta, poglavito rimskoga doba, bile su dio zbivanja na otvorenim prostorima, trgovima, ulicama i tržnicama kroz antiku i srednji vijek u smislu „kvazikazališnih“ i „uličnih“ priredbi (žongleri, opsjenari, akrobati, ekvilibristi, iluzionisti, krotitelji zmija, gutači mačeva, lutkari i dr.). O njihovim improviziranim ekshibicijama, koje su bile imune na dekadenciju, pišu Michele Buono i Chiara D’Incà iz Padove („Giocolieri e spettacoli itineranti tra divertimento privato e occasione pubbliche“, 311–319). Istražujući značaj vertikalnoga štapa ili šipke kao rekvizita akrobatskih točaka u vremenu do ranoga srednjeg vijeka, Nikos Čausidis iz Skoplja („The Axis Mundi as a Mythological Base of Acrobatics Performed on a Pole – Diachronic Analyses“, 321–338) nalazi simboliku nekadašnjega kulturnog značaja ovih akrobatskih djelatnosti, na što upućuju relacije ranijih primjera u mitskim predstavama o svemirskoj osi u obliku štapa, stupa, drveta ili drugih sličnih predmeta koji se sa zemlje uzdižu k nebu, a po kojoj se penju razni likovi s obilježjima šamana dosežući do „onoga svijeta“.

Dva su članka objavljena u rubrici „Variae“. Jedan obrađuje nalaz dva kamena kipića, neolitičkih idola za koje Naser Ferri iz Prištine („Nalaz kipića iz Poneša kraj Gnjilana na Kosovu“, 341–350) smatra da imaju lica pticolikoga tipa, da predstavljaju muški i ženski lik te da se vjerojatno radi o idolima plodnosti koji simboliziraju hijerogamiju, sveti brak između božanstava koja su imala svetište na mjestu nalaza. Drugi prilog obrađuje noviji nalaz 17 ulomaka rimskih opeka i crjepova s pečatima na području Sotina, za koje Mato Ilkić iz Zadra („Noviji nalazi rimskih opeka i crjepova s pečatima iz Sotina, *Cornacum*“, 351–361) zaključuje da su vojnoga značaja i s lokaliteta

rimskoga uporišta na dunavskom limesu jer utisnuti znakovi govore da se radi o građevinskom materijalu koji su proizvodile rimske vojne postrojbe (*Legio VI Herculia, exercitus Pannoniae Inferioris, cohors II Aurelia Dacorum Antoniniana*).

U časopisu je objavljeno, kako je to već uobičajeno, i više važnih izvješća u rubrici „Novitates“. Irena Radić Rossi iz Zadra i Filipe Castro iz Teksasa („The Late Sixteenth Century Shipwreck of Gnalić. Preliminary Results of 2012 Research Campaign and Plans for the Future“, 365-375) arhivskim su istraživanjem i sustavnim inventariziranjem te konzerviranjem predmeta brodoloma kod Gnalića utvrdili da se radi o brodu „Gagliana grossa“ u vlasništvu trgovca Odoarda da Gagliano iz Pere, predgrađa Carigrada, koji je iz Venecije isplovio krajem listopada 1583. i potonuo početkom studenoga s teretom od 5000 okruglih prozorskih stakala namijenjenih obnovi izgorjeloga harema sultana Murata III. Radi daljnjega istraživanja, pokrenut je projekt pod nazivom „Brodolom kod Gnalića – ogledalo renesansne Europe“. U okviru međunarodne suradnje Sveučilišta u Zadru, Centra Camille Jullian, Sveučilišta u Patrasu i Grada Novalje od 2009. provodi se istraživanje podmorja i priobalja uvale Caska na Pagu te su o rezultatima kampanje 2012. i moguće propasti antičkoga grada u podmorje, kao i o nalazima ostataka dvaju šivanih antičkih brodova izvješće podnijeli Irena Radić Rossi iz Zadra i Giulia Boetto iz Aix-en-Provencea („Međunarodni istraživački projekt u uvali Caska na otoku Pagu. Prethodno izvješće o rezultatima istraživačke kampanje 2012.“, 377-390). O istraživanju 2012. godine Loruna i Busuje kod Poreča pismeno su izvješće objavili Marie-Brigitte Carre i Corinne Rousse iz Aix-en-Provencea, Vladimir Kovačić iz Poreča i Francis Tassaux iz Bordeauxa („Lorun-Loron et Busuja-Bussola, Istria. Les campagnes de recherche 2012“, 391-400). Tomislav Fabijanić i Irena Radić Rossi iz Zadra te Marko Mendušić iz Šibenika tijekom 2012. provodili su prvu istraživačku kampanju u istočnom dijelu unutrašnjosti utvrde Tureta iz 6. st. i na lokalitetu crkve Gospe od Tarca na Kornatima s ciljem detaljnoga dokumentiranja kompleksa metodom fotogrametrije i trodimenzionalnoga laserskog snimanja („Dokumentiranje postojećeg stanja i istraživanje utvrde Tureta, luke i sakralnog kompleksa na prostoru Gospe od Tarca na otoku Kornatu“, 401-412). U dvije su faze (kopno, podmorje) tijekom 2012. Hrvatski restauratorski zavod iz Zagreba i Međunarodni istraživački centar za arheologiju Brijuni-Medulin nastavili provođenje podmorskih istraživanja oko

poluotoka Vižula kod Medulina te su snimljeni nalazi potopljenih ostataka arhitekture (terme, prometnica), o čemu je izvješće podnio Igor Miholjek iz Zagreba („Podvodno arheološko istraživanje poluotoka Vižula kod Medulina u 2012.“, 413-419).

Prilikom predstavljanja 22. sveska časopisa *Histria antiqua* 23. studenoga 2013. u Puli Guido Rosada istaknuo je da „ima malo nakladničkih i uredničkih primjera u Europi i u svijetu kao što je ovaj znanstveni časopis koji već gotovo dvadeset godina izlazi redovito u studenome tekuće godine s tematski osmišljenim i grupiranim znanstvenim priložima (...), a za koji postoji izuzetan interes u europskim institucijama“. Značaj je časopisa upravo u tome što različita znanstvena područja autora članaka (arheologija, epigrafija, povijest, povijest umjetnosti i dr.) omogućuju raznovrstan i seriozan pristup obradi teme prethodno podnesene i razjašnjene na godišnjim znanstvenim skupovima, koja nalazi čitatelje i u laičkoj populaciji. Svojevremeno su (1995.) način uređivanja i veliki format (V. Girardi Jurkić) pobudili različite pozitivne i negativne komentare u stručnoj javnosti, ali je danas to uobičajen način uredničke realizacije takve vrste izdanja u arheologiji i bliskim strukama jer omogućuje kvalitetno predstavljanje znanstvenoga rada i čitljivost na elektroničkim medijima.

Mirko Jurkić

***Histria archaeologica*, sv. 41/2010, Pula 2011., 224 str.**

Arheološki muzej Istre u studenome je 2011. izdao 41. svezak časopisa *Histria archaeologica*. Članovi su uredništva časopisa Kristina Mihovilić, Ondina Krnjak i Adriana Gri Štorga, dok je glavni i odgovorni urednik Darko Komšo. U svesku je objavljeno osam članaka, od toga četiri izvorna znanstvena članka, dva pregledna znanstvena članka, jedan stručni članak te jedno prethodno priopćenje. Radovi su objavljeni dvojezično, na hrvatskom jeziku i u engleskom prijevodu.

Časopis započinje izvornim znanstvenim člankom „Brončane sjekire i njihovi dijelovi: Opažanja na primjeru nalaza s Monkodonje u Istri“ (5-33) Bernharda Hänsela, Bibe Teržan i Kristine Mihovilić. U članku autori iznose pojedinosti o sjekirama iz ranoga i srednjega brončanog doba, to jest